Saksfremlegg

Høring - planprogram for revisjon av kommunedelplan energi- og klima

Arkivsak 22/10679

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

1. Formannskapet vedtar at arbeidet med revisjon av kommunedelplan energi og klima settes i gang på grunnlag av vedlagt planprogram.
2. Formannskapet vedtar å legge vedlagt utkast til planprogram for revisjon av kommunedelplan energi- og klima ut på ni ukers høring og offentlig ettersyn i juni, juli og august 2022.
3. Formannskapet vedtar at Trondheim kommune deltar i EU-programmet "100 klimanøytrale og smarte byer. Formannskapet gir ordføreren fullmakt til å signere kontrakt med EU på vegne av Trondheim kommune. Arbeidet med utarbeidelse av kontrakten (med tilhørende handlings- og investeringsplaner) og oppfølging av EU programmet for øvrig integreres med revidering og oppfølging av klimaplanen.

Saksutredning:
Saken gjelder
Saken gjelder kommunedirektørens forslag til hvordan arbeidet med å revidere kommuneldelplan energi- og klima (heretter energi- og klimaplanen) skal gjennomføres. Forslaget er utarbeidet som et planprogram, som nå ønskes lagt ut på høring i ni uker, i tråd med plan- og bygningsloven § 4-1.

Planprogrammet er laget for å gi innsikt i og mulighet til å involvere seg i prosessen med å revidere energi- og klimaplanen, og gjør rede for blant annet:

- Formålet med og føringer for arbeidet
- Utredningsbehov
- Planprosessen med frister og organisering
- Opplegg for medvirkning, samt hva vi ønsker innspill på nå

Etter høringsperioden bearbeides planprogrammet, før det sammen med høringsinnspillene legges frem for politisk behandling og fastsetting i formannskapet i september 2022. Det endelige planprogrammet er formannskapets bestilling om prosess og innhold i arbeidet med å revidere energi- og klimaplanen.

Bakgrunn
Bystyret har bestilt en revidering av dagens klimaplan (PS 44/21). Bakgrunnen er at gjeldende Kommunedelplan: energi og klima 2017-2030 (energi- og klimaplanen), har mål om å kutte 80 % av de direkte klimagassutslippene til 2030, sammenlignet med 2009. Direkte utslipp er utslipp som skjer i Trondheim kommune, som for eksempel eksos fra en bil i byen. Fra 2009 til 2019 kuttet vi 20 % av disse utslippene (figur 1). Frem mot 2030 må vi

derfor omstille oss raskere, for å nå vårt mål om 80 % utslippskutt. Videre bestilte Bystyret i sin erklæring av natur- og klimakrise (PS 140/19) blant annet at neste revisjon av energi- og klimaplanen må inneholde mål for å kutte i våre indirekte utslipp, som er mye større enn våre direkte utslipp. Indirekte utslipp er utslipp som innbyggere eller virksomheter i Trondheim forårsaker, men som skjer andre steder i verden, som for eksempel produksjon og transport av varer vi forbruker, men som produseres et annet sted.

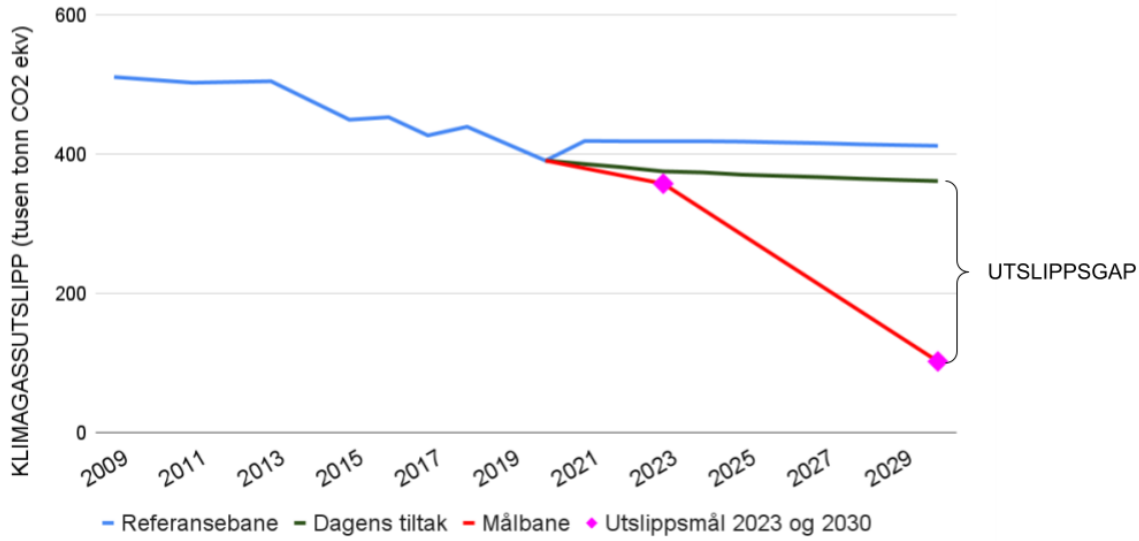

Figur 1 viser "utslippsgapet" - eller avstanden mellom målbanen (grønn) som leder til 80 % utslippskutt i direkte utslipp i Trondheim i 2030, og tiltaksbanen (rød) som er en trendlinje basert på utslippstallene i perioden 2009-2020 (søyler). Utslippsgapet viser at vi må kutte utslipp langt raskere enn i dag, for å nå 2030-målet.

Fakta

Mål for arbeidet

Planprogrammets kapittel 2 beskriver at i prosessen med å revidere energi- og klimaplanen, skal vi:

- Revidere våre energi- og klimamål med mellomlang horisont (2030, figur 4), samt sette mål for lang horisont (2050)
- Finne strategier for hvordan vi skal omstille byen, for å nå våre klimamål
- Finne synergier mellom utslippskutt, klimatilpasning og bevaring av natur.
- Finne strategier for en mest mulig rettferdig omstilling.

Prosessen skal preges av åpenhet, samarbeid, involvering og kompetanse, i og utenfor organisasjonen

Føringer

Planprogrammets kapittel 3 beskriver kort viktige lokale, regionale, nasjonale og internasjonale føringer, som legges til grunn for arbeidet, som:

- Kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
- Bystyrets erklæring av natur- og klimakrise (PS 140/19)
- Trøndelag fylkeskommunes klimastrategi – Sånn gjør vi det

- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging, og klimatilpasning
- Stortingsmelding nr. 13 (2020-2021): Klimaplan for 2021-2030
- Stortingsmelding nr. 36 (2020-2021): Energi til arbeid – langsiktig verdiskaping fra norske energiressurser
- EUs ordføreravtale (PS 162/21)
- Norges forpliktelser i sin avtale med EU, samt Parisavtalen.

Kort sagt trenger vi nå å videreutvikle vår energi- og klimaplan, slik at vi kan tette utslippsgapet og nå våre klimamål gjennom en rettferdig omstilling. Det må gjøres i samarbeid med innbyggere og næringsliv. Veien til målet handler derfor om å inkludere, inspirere og motivere hele byen, slik at vi sammen kan utvikle et mer bærekraftig samfunn også med tanke på forhold som naturmangfold, næringsutvikling og gode levekår for alle. Når vi finner gode løsninger, så skal vi dele disse for å vise vei for andre.

Koblingen mellom energi- og klimaplanen og EUs satsing på klimanøytrale byer

I januar 2022 meldte Trondheim kommune sammen med over 350 europeiske byer sin interesse for EUs storsatsing på å etablere 100 klimanøytrale byer innen 2030 (PS 12/22) Den 28. april ble Trondheim sin søknad godkjent av EU-kommisjonen. Utslippskutt i byer er en av flere større samfunnsutfordringer EU satser på å løse gjennom såkalte "missions" (samfunnsoppdrag). Ideen er at de byene som nå er valgt ut, skal vise vei slik at alle europeiske byer kan bli klimanøytrale innen 2050.

Kjernen til dette programmet er at byene inngår kontrakter med EU om å bli klimanøytral til 2030. Kontraktene vil ikke være juridisk bindende, men ordet "kontrakt" er brukt framfor "avtale" for å indikere at signering innebærer en politisk forpliktelse. Kontrakten vil inneholde en klimahandlingsplan og en investeringsplan. EU legger også opp til en bred medvirkningsprosess rundt selve kontraktsutformingen og rundt oppfølging av kontraktenes innhold, der nøkkelinteressenter også skal slutte seg til kontraktens mål og ambisjoner.

Satsingen på å bli en av de 100 første klimanøytrale byene i Europa passer veldig godt med bystyrets visjon om at Trondheim skal være en internasjonal foregangskommune for utvikling av gode klima- og miljøløsninger. Selv om satsingen er underlagt EUs forskningsparaply Horisont Europa, så vektlegges klimaledelse, virkemiddelutvikling, innbyggerinvolvering og innovasjon like mye som forskning. Siden Oslo og Stavanger også deltar, så vil satsingen også gi mulighet for å styrke storbysamarbeidet om å etablere gode rammebetingelser for lokalt klimaarbeid i kommunene.

EU presiserer at handlings- og investeringplanene i kontrakten ikke skal erstatte eller konkurrere med eksisterende klimaplaner, men heller bidra til å underbygge og forsterke det lokale klimaarbeidet i byene. Ettersom Trondheim kommune skal revidere klimaplanen samtidig som EUs satsing etableres og utformes, så er det gode forutsetninger for å integrere arbeidet i utarbeiding av ny klimaplanen på en måte som vil komme det lokale klimaarbeidet i Trondheim best mulig til nytte.

Utredningsbehov
Status og tredningsbehov finnes i planprogrammets kapittel 4. Slik det fremgår av figur 1 over, må utslippene kuttes i et raskere tempo fram mot 2030, for å nå eksisterende klimamål. I tillegg er det behov for å vurdere energi- og klimamålene på nytt og eventuelt foreslå nye mål. Dette gjelder særlig innenfor temaer som indirekte utslipp, klimanøytralitet og sirkulær økonomi der utviklingen siden 2017 har gått fort, og det er behov for innhente ny kunnskap.

Foreslåtte overordnete utredninger er derfor:

- Analyse av hvilke tiltak og virkemidler vi trenger, for å nå våre utslippsmål
- Gjennomgå våre styringsmekanismer med vekt på klimaledelse
- Hvordan kan Trondheim bli en klimanøytral by og Trondheim kommune en nullutslippsvirksomhet?
- Synergier mellom arbeid med utslippskutt, klimatilpasning og bevaring av natur.
- Analyse av klimafotavtrykk for hele byen
- Sirkulær økonomi: Definere og kartlegge kommunens handlingsrom med fokus på å redusere byens klimafotavtrykk.
- Utvikle prinsipper for rettferdig omstilling

Foreslåtte utredninger innen areal og transport:
- Utrede hvordan vi kan øke omstillingstakten til utslippsfrie løsninger både på sjø og på vei.
- Undersøke hvordan nye løsninger for mobilitet og bylogistikk kan bidra i klimaomstillingen av transportsektoren og samtidig bidra til mindre trafikk og bedre byliv
- Utvikle prinsipper for klimavennlig arealbruk, som også ivaretar og styrker natur, samt tar hensyn til et endret klima. Merk at det også tas grep knyttet til klima og arealbruk i den pågående revisjonen av kommuneplanens arealdel (KPA).

Foreslåtte utredninger innen energi og oppvarming:
- Utarbeide grunnlag for en helhetlig lokal energipolitikk, som gir bedre mulighet til å utnytte lokale energiressurser, redusere behovet for nettutbygging og gjennomføre en mer rettferdig energiomstilling. Arbeidet foreslås tilknyttet:
    - en analyse av infrastrukturen for el og fjernvarme i samarbeid med nettselskapene Tensio og Statkraft varme, som grunnlag for aktiv og målrettet energi-, areal- og transportplanlegging.
    - videreføring av EU-prosjektet *Positive City xChange* sitt arbeid, særlig med tanke på endringer i dagens energiregelverk, for å legge til rette for økt lokal produksjon av fornybar energi i Trondheim.

Foreslåtte utredninger innen bygg og anlegg:
- Kartlegge kommunens virkemidler for å bidra til å redusere klimafotavtrykket fra bygg- og anleggssektoren i hele byen, og for at bygg- og anleggssektoren skal ta hensyn til et endret klima. Merk at deler av arbeidet inngår i den parallelle

revisjonen av kommuneplanens arealdel (KPA). Analysen for klimafotavtrykk, jamfør overordnede utredninger er relevant.

Foreslåtte utredninger innen forbruk og avfall:

- Kartlegge kommunens virkemidler for å redusere forbruksrelaterte utslipp for hele byen.
- Sirkulær økonomi og analyse av klimafotavtrykk, jamfør overordnede utredninger (over).

Foreslåtte utredninger innen næringsliv og innovasjon:

- Utrede indikatorer for hvordan vi kan måle utviklingen av grønn konkurransekraft i kommunen - det vil si å redusere utslipp, men opprettholde verdiskaping og sysselsetting.
- Utarbeide kunnskapspakke om grønn offentlig finans.
- Skaffe bedre oversikt over nasjonale og internasjonale (EU primært) virkemidler som Trondheims aktører har tilgang til.
- Sirkulær økonomi, jamfør overordnede utredninger (over).

Foreslåtte utredninger innen klimatilpasning:

- Se på synergier mellom arbeidet med utslippskutt, klimatilpasning og bevaring av natur, jamfør overordnetere utredninger (over)
- Kartlegge kommunens virkemidler for å bidra til at bygg- og anleggssektoren skal ta hensyn til et endret klima. Merk at deler av arbeidet inngår i den parallelle revisjonen av kommuneplanens arealdel (KPA). Analysen for klimafotavtrykk, jamfør overordnede utredninger er relevant.

Planprosessen med frister og organisering

Å revidere en kommunedelplan krever involvering av mange parter og tar derfor tid. Figur 2 viser en tidslinje for når sentrale prosesser i arbeidet tidligst kan være gjennomført.

Direktør for næring, miljø og samferdsel har ansvaret for å revidere kommunedelplan for energi og klima. Arbeidet utføres primært av klima- og samfunnsavdelingen ved Miljøenheten. Formannskapet følger prosessen underveis og gjør vedtak om offentlig ettersyn og fastsetting av planprogram, samt vedtak om offentlig ettersyn av forslag til ny klimaplan. Det er bystyret som til slutt skal vedta den nye klimaplanen. Politiske komiteer og råd vil komme med innspill til arbeidet underveis, og anbefalinger i forkant av vedtak i bystyret.

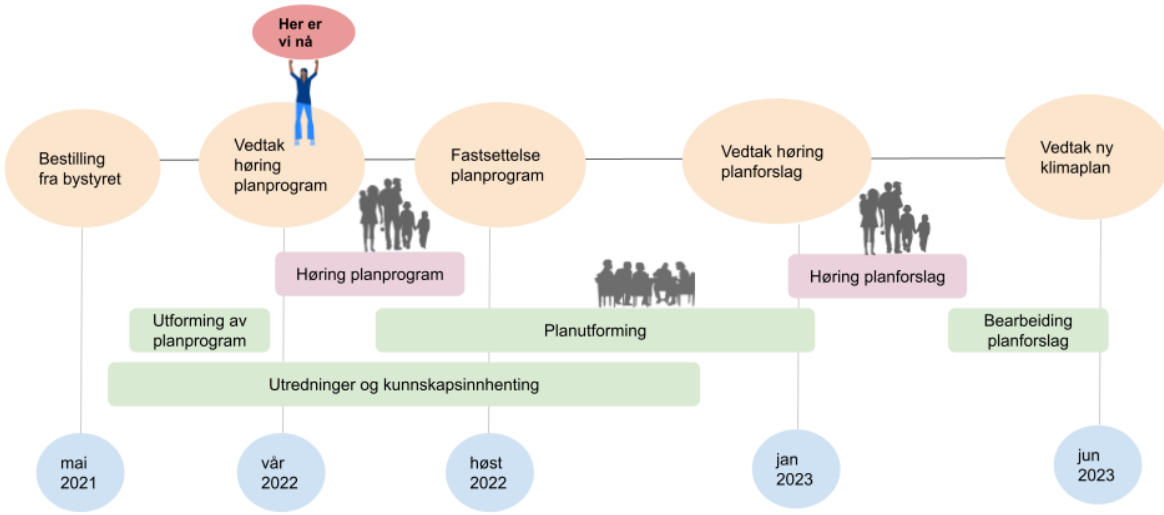

Figur 2 viser faser i arbeidet med å revidere energi- og klimaplanen.

Opplegg for medvirkning, samt hva vi ønsker innspill på nå

Det er et stort klimaengasjement i befolkningen, og det er ønskelig å gjøre arbeidet med ny klimaplan godt kjent for kommunens innbyggere og næringsliv. I løpet av prosessen vil vi drive aktiv medvirkning utover kravet om høring og offentlig ettersyn, for å nå både innbyggere, organisasjoner, næringsliv og offentlige myndigheter. Ulike aktiviteter er beskrevet i planprogrammet. Vi vil også ta inn relevante innspill fra medvirkning som er gjennomført i forbindelse med den parallelle revisjonen av kommuneplanens samfunnsdel (KPS), som for eksempel Trondheimspanelet.

Vi ønsker nå innspill og synspunkter til planarbeidet som skal gjennomføres - da først og fremst:

- innspill og synspunkter på tiltak og mål for kommunens klimaarbeid
- aktuelle tema og problemstillinger som bør vurderes i arbeidet med å revidere energi- og klimaplanen.
- til hvordan vi ønsker å gjennomføre medvirkning i arbeidet med den nye energi- og klimaplanen

Konsekvenser for klima og det ytre miljø

Saken omhandler kommunedirektørens forslag til hvordan arbeidet med energi- og klimaplanen skal gjennomføres. Arbeidet skal til slutt munne ut i mål og strategier for å kutte klimagassutslipp og drive klimatilpasning, samt ivareta hensynet til natur. Denne saken medfører imidlertid ingen direkte konsekvenser for klima og ytre miljø.

Konsekvenser for verdiskaping og næringsutvikling

Deler av det videre arbeidet skal omhandle hvordan vi kan kutte utslipp og samtidig opprettholde verdiskaping og sysselsetting. Denne saken har imidlertid ingen direkte konsekvenser for verdiskapning og næringsutvikling.

Økonomiske konsekvenser for kommunen
Kostnader ved planarbeidet tas over Miljøenhetens ordinære budsjett. Utover dette vil ikke arbeidet medføre noen økonomiske konsekvenser for kommunen før energi- og klimaplanen foreligger og skal følges opp i handlings- og økonomiplanen.

Kommunedirektørens vurdering og konklusjon

Kommunedirektøren anbefaler at planarbeidet settes i gang og at planprogrammet legges ut til offentlig ettersyn.

Når det gjelder EU-satsingen på klimanøytrale byer, så har kommunedirektøren konkludert med at satsingen vil styrke klimaarbeidet i Trondheim. Prosessene for utredninger, analyse og medvirkning er på mange måte sammenfallende med prosessene rundt klimaplanrevidering. Kommunedirektøren foreslår derfor at Trondheim blir med videre i EU-programmet, og at arbeidet med planlegging og gjennomføring av arbeidet mot EU i størst mulig grad integreres med tilsvarende prosesser for klimaplanen.

Kommunedirektøren i Trondheim, 04.05.2022

Kristian Dahlberg Hauge
nærings-, miljø- og samferdselsdirektør

Hans Fredrik Kvitvang
miljøsjef

Elektronisk dokumentert godkjenning uten underskrift

Vedlegg: Planprogram for revidering av kommunedelplan energi og klima